

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 25 του Φλεβάρη 1907 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 236

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ. Η άρρωστη δούλα (συνέχεια).
 ΜΑΝΩΛΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ. Άνοιχτό γράμμα για το γλωσσικό ζήτημα (Τέλος).
 Σ. ΧΑΡΑΝΗΣ. Βασιλικό Θέατρο — Η επιστροφή του σώτου.
 Δ. και Γ. Η Άπολογία.
 Δ. Έργα και Ημέραι—Οι Τουρκοί.
 ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Μήτσος Καλαμάς, Τίχης Σαρκηρός.
 ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο ΞΕΝΟΣ ΤΥΠΟΣ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — Η ΒΟΥΛΗ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΛΙΑ ΜΑΣ—ΒΑΡΒΑΡΟΠΛΑΖΑΡΟ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΑΝΟΙΧΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ (*)

Έλπίζαμε να πάσχη η τρομοκρατία· έλπίζαμε ότι αφού ή κατ' έξοχήν χώρα της Έλευθερίας είδε τις άπαισιες κηλίδες των Ευαγγελικών και των Ορρεσσειακών, έλπίζαμε ότι ή πέπλος της λήθης θά τά σκεπάσχη όλα μιά για πάντα. Και έρχεστε τώρα να ξανασκαλίσετε με την ματιά σας τή μισοσδυμένη στάχτη και μιλάτε—χωρίς να φοβηθήτε τις σκιές των Άρμοδιών—περί μείζονος του πρόποντος άνεκτικότητας, μείζονος του πρόποντος έλευθερίας. Και μ'ς μιλείτε καθώς ούτε στους ύπηρέτας σας δεν θά μιλούσατε: «Άλλά θά άνακράξωμεν τότε ήμείς μετά θάρρους εν όνόματι της ιδέας, ύπέρ της ζώμεν και θάποθάνωμεν: Στήτε· παύσατε τό μιαιρόν έργον ήμών...» κτλ.

Μή νομίσητε ότι μ'ς πτοούν όσα μ'ς άπειλείτε, ότι μ'ς τρομάζουν οι όνειδισμοί και οι χλευασμοί, οι φιλοφρονήσεις κάθε είδους με τις όποιες μ'ς λούζετε. Είναι νόμισμα που έχουμε και μετς στις τσέπες μας, και θά μ'ς εΐταν πολυ εύκολο να τό βάλουμε σε κυκλοφορία. Άλλά δεν μ'ς χρειάζεται. Πληρώνουμε τίμια και όχι με κλπικα.

Στεκόμαστε πολυ ψηλά, τόσο ψηλά, ώστε οι βροσιές ξεσπούν στα πόδια μας, αν δεν γυρνούν πίσω, από εκεί που ήρθαν. Είναι για μ'ς παράσημα, είναι τίτλος τιμής για τον καθένα μας.

Ζήτε, νεαρέ του κάλλους των άρχαίων μαρμάρων πρόμαχε, στας Άθήνας; παρακολουθείτε τήν φιλολογική κίνηση; διαβάζετε έλληνικά; Δεν είδατε, δεν έμάθατε, δεν άκούσατε τίποτα από τό επιβλητικό ξάπλωμα της Μεταρρυθμίσεως; δεν βλέπετε τό κύμα τό θεόρατο που σιγά σιγά φουσκώνει, δυναμώνει, πλησιάζει, σήκώνεται άπειλητικό για να παρσώρη στο πέρασμά του τό κάθε τί που κολυμπά χωρίς δική του θέληση και ζωή, τό κάθε τί που δεν είναι καλοθεμελιωμένος βράχος, κάθε ξύλο, κάθε τενεκέ και κάθε ζωόφυτο; για να σαρώση κάθε σά-

πιο, άκόμη και τις σημαδοῦρες, όταν είναι δεμένες με σκουριασμένες άλυσίδες; Άκούτε ότι πότε ξεφυτρώνει ένας δικαστής στον Βόλο, πότε ένας γιατρός στην Πόλη, πότε ένας αρχαιολόγος στας Άθήνας, πότε ένας δικηγόρος στην Σμύρνη; τό έμάθατε ότι βγήκε ένας σχολάρχης στην Ναύπακτο, ένας άλλος δάσκαλος στην Μεθώνη, πέντε έμποροι στην Άλεξανδρεία, άλλοι τόσοι στην Ινδία, δέκα πριγκιπικοί στην Κρήτη και δεκαπέντε Βενιζελικοί; Έσκεφθήκατε να κάνετε μιά μικρή στατιστική, για να δήτε πόσοι δημοτικιστάι βρίσκονται τώρα στο Πανεπιστήμιο, πόσοι στην Βουλή, πόσοι στον Στρατό, πόσοι στο Ναυτικό, πόσοι στην δημοσιογραφία, πόσοι μεταξύ των δημοδιδασκάλων; Έμιλήσατε με τους όμήλικας σας, με τους νεωτέρους σας, και ελογαριάσατε ότι από αυτούς θά στρατολογήθη ή αύριανή μας κοινωνία, ότι αυτοί όλοι θά μπούν στο αίμά μας έπειτα από δέκα μόνο χρόνια;

Και, μή μπορώντας να καταλάβετε όλα αυτά, τά άποδίνετε εις ξενολατρείαν, έσεις; εις ψευδοεπίδειξιν νεωτερισμού; Φαντάζεσθε λοιπόν ότι είναι κάποια έπιδημία, κάποιος λοιμός, κάποια χολέρα, σαν του 54, ή όποια και αν είναι θά περάσχη και ή όπία ήρθε όλως διόλου περαστική για να ταράξη πρόσκαιρα και παροδικά τους τύπους της γραμματικής της γλώσσης, ήν γραφέτε, του ήν και θοήν, του εμπεινευσομένου και του προέθεντο; Και δεν βλέπετε ότι τό μικρόβιο της έπιδημίας αυτής, είναι τό μικρόβιο της υγείας; Και δεν έκαταλάβετε ότι καθώς στο Βυζάντιο (ξέρουμε δά κ' έμεις λίγη Βυζαντινή ιστορία) όλος ή άγων των Εικονοκλαστών είχε για σύμβολο τις εικόνες, αλλά ήτον μιά ριζική Έπανάσταση εναντίον βαθύτερων κοινωνικών πληγών, δεν ένοήσατε—λέγω—ότι ή γλωσσική Άναμόρφωση είναι σύμβολο, μέρος μιάς πλατύτερης Ιδέας, που έρχεται να γιατρέψη και άλλες πληγές; Και νομίζετε ότι μιά τέτοια πνευματική Έπανάσταση, που δεν μπορεί παρά να γίνη, που γίνεται, που έγινε, Έπανάσταση που θά δώση τήν λύτρωση στους δούλους και τήν έλευθερία, νομίζετε ότι μπορεί να πνιχτή στο αίμά της, νομίζετε ότι θά πάρετε πίσω από τους πνευματικούς στρατιώτες τά όπλα της Έπιστήμης; Όλοι αυτοί οι καπνοί που βλέπετε, και οι όποιοι σας πνιγουν τήν όψη, δεν σας φέρνουν τό χαρμόσυνο μήνυμα της πυρκαγιάς που άναψαν τά φωτισμένα κεφάλια των νέων, των πραγματικώς άρχαίων Έλλήνων; της πυρκαγιάς που μαζι με τό αθαμπό χάραγμα του αΐωνα άρχισε να ξαπλώνεται, και που γλήγορα θά κάψη ό,τι είναι για κάψιμο; ή όποια θά εξαφανίση σκουριές και δμίχλες και θά μ'ς δείξη στο άληθινό τους, τό πανώριο τους χρώμα, τωρινά και περασμένα, Ζωή και Ιστορία, Υμηττό και Άκρόπολη; Μιά τέτοια πυρ-

καγιά, που ρίχνει τήν φωταύγιά της άκόμη και σε ξένους, καταχνιασμένους ούρανοῦς, φαντάζεστε πως σβύνεται με μερικούς τρύπιους κουβάδες παγωμένο νερό;

Μή τόν χάνετε άδικα τον κόπο σας. Μή δοκιμάζετε να βγάζετε προφητείες για τό «τινος έργον θά στέψη ή έπιτυχία», τέτοιες μάλιστα που δεν έρχονται από τή γνώση του παρόντος. Περιοριστήτε στην δουλειά σας με τον Κερδωο και να στυλθώτε τά ύμέτερα ύποδήματα, αλλά ως εκεί και μή παρείκει—ne sutor ultra crepidam.

Η ιδέα που πολεμάτε έσπασε τον πάγο· τό φως της άλήθειας σκορπίζει σιγά σιγά τήν καταχνιά της Πρόληψης· ή ήλιος της ζωής λειώνει τά χιόνια της σκλαβιάς· τό κρύο νερό δροσίζει τό χώμα, που τόσο καιρό έμεινε ξερό και άπότιστο, ενώ ή ήλιος λούζει με τις ζεστές του άχτίδες τήν σύγχρονη έλληνική γή. Ο ώραίός μας άττικός ούρανος, ή όποιος μου άρέσει όσο και σε σας, άγαπητέ κύριε, και τίν όποϊον όλοι οι Άθηναίοι μου φαίνεται να γαπούν· τά μνημεία της άρχαίας τέχνης, με τό έκπαγλό τους κάλλος, όλα όσα μ'ς άφησαν για κληρονομία οι μεγάλοι πρόγονοι, μένουν πάντα τά ίδια· ή καιρός μόλις τά πειράζει. Μόνο έμεις άλλαζουμε και μαζί με μ'ς τά όργανά μας, ή φωνή μας, ή προφορά μας, ή γλώσσά μας. Η γλώσσα δεν είναι ούτε ούρανος, ούτε Παρθενών, ούτε τριακονταεόφοροι οίκιοι, καθώς φαντάζεστε· τον Παρθενώνα τον έκαναν οι άρχαίοι· τά σπίτια με τά τριάντα και έκατόν πατώματα, τά κάνουν οι Άμερικανοί. Τήν γλώσσα τους όμως δεν τήν έκαναν ούτε οι Άμερικανοί, ούτε οι άρχαίοι· όχι· κάποιος σας γέλασε. Μή τόν πολυπιστεύετε τον Κερδωο σε ζητήματα που δεν άφορούν τό χρηματιστήριο. Ο λόγιος Έραής ξέρει, ότι οι άρχαίοι εκληρονόμησαν τήν γλώσσά τους από τους προγόνους τους· όχι όμως τήν ίδια· τήν άλλαξαν, επειδή ή προγονική δεν τους πολυέκανε, επειδή ήθελαν να μοιάσουν με τους προγόνους τους, και αν μπορούσαν να τους ξεπεράσουν· και τήν άλλαξαν άδιάκοπα, όσο άλλαζαν οι ίδιοι. Και καθώς πάλι οι άρχαίοι εξαφανίστηκαν, μ'ς άφησαν στή θέση τους έμ'ς, τά παιδιά τους, έτσι και ή γλώσσά τους έσβύστηκε, μόλις εκλείσαν τά χείλη τους, αλλά δεν έχάθηκε. Μαζι με τό τελευταίο φιλι, μ'ς άφησαν επάνω στο στόμα μας και μέσα στην καρδιά μας τήν γλώσσαν εκείνη που είναι ή μοναχοκόρη της δικής τους, για να τήν αγαπούμε, για να τήν καλλιεργούμε, καθώς εκείνοι αγαπήσαν τήν δική τους· με τήν εύχή να μπορούμε, παίρνοντάς τους για παράδειγμα, να δημιουργήσουμε με τήν βοήθειά της καινούρια άριστουργήματα.

Ημμοναδική όμορφιά του ούρανοῦ μας, τό άπαράμιλλο κάλλος των μνημείω μας περιμένουν καινούριους ραψόδους στην καινούρια γλώσσα. Η άδικη-

(*) Κοίταξε φύλλα 232, 233 234 και 235.